

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΟΙΚΟΛΟΓΙΑ; ΙΔΕΟΛΟΓΙΑ, ΠΟΛΙΤΙΚΗ Η ΄ ΕΠΙΣΤΗΜΗ; (Ιούλιος 2007)

Συγγραφέας: ΑΝΤΩΝΗΣ ΚΑΡΚΑΓΙΑΝΝΗΣ

Τελικά, τι είναι η Οικολογία; Ιδεολογία, επιστήμη ή πολιτική; Φαίνεται ότι είναι και τα τρία μαζί και ταυτόχρονα. Η Οικολογία ως ιδεολογία απευθύνεται περισσότερο στη συνείδησή μας, την ατομική και συλλογική και θέλει να εγγράψει σε αυτήν τι είναι «καλό» και τι «κακό», τι επιτρέπεται και τι όχι. Η εγγραφή αυτή είναι πέρα από τον νόμο και πέρα από τη λογική. Είναι σαν το «μη μοιχεύσεις και μη ψευδομαρτυρήσεις».

Αν συζητήσετε με τον ΥΠΕΧΩΔΕ, τον Γιώργο Σουφλιά, αλλά και με οποιονδήποτε εκπρόσωπο των δύο μεγάλων κομμάτων (νομίζω και του ΚΚΕ) την εκτροπή του Αχελώου, θα διαπιστώσετε ότι έχουν ισχυρά και βάσιμα επιχειρήματα. Κάνουν όμως λάθος ήδη από την αφετηρία της συζήτησης και το συνεχίζουν ως το τέλος: Βγάζουν τον άνθρωπο από το οικοσύστημα που επί χιλιάδες, ίσως και εκατομμύρια χρόνια, διαμόρφωσε η σημερινή ροή του Αχελώου, τον ξεχωρίζουν και τον αντιπαραθέτουν και εξετάζουν τι είναι «καλό» για τον άνθρωπο και όχι για το οικοσύστημα, το οποίο συμπεριλαμβάνει και τον άνθρωπο. Καταλήγουν στο συμπέρασμα ότι το οικοσύστημα είναι παράλογο και άδικο, άλλους ευνοεί και άλλους αδικεί. Άρα, δεν θα αλλάξουμε τον άνθρωπο και τις δραστηριότητες, θα αλλάξουμε το οικοσύστημα και θα το προσαρμόσουμε στις σημερινές δραστηριότητες. Αν αύριο έχουμε άλλες δραστηριότητες, θα το αλλάξουμε πάλι και θα το προσαρμόσουμε.

Για όλους αυτούς τους ανθρώπους μπορούμε να πούμε ότι έχουν μια άλλη ιδεολογία, με διαφορετικά κριτήρια ορίζουν το «καλό» και το «κακό». Οποιαδήποτε συνεννόηση μαζί τους είναι δύσκολη έως αδύνατη. Πολύ περισσότερο, όταν έχουν τη συγκατάθεση της κοινωνίας, η οποία διέπεται από την ίδια με αυτούς ιδεολογία και διαθέτει... ψήφους.

Το ίδιο φαινόμενο ζήσαμε προ ετών με το Κωπηλατοδρόμιο του Μαραθώνα. Ο Ευ. Βενιζέλος, υπουργός Πολιτισμού, άνθρωπος επίσης μιας άλλης ιδεολογίας, μας έπεισε ή μας πειθανάγκασε να εισβάλουμε βάνουσα στην Ιστορία και στο

οικοσύστημα, πάλι για το «καλό» του ανθρώπου και των δραστηριοτήτων του. Απέπεμψε και αυτός από το οικοσύστημα (και από την Ιστορία) τον άνθρωπο και τις ανάγκες του, τα αντιπάρθεσε, και με βάση αυτήν την αντιπάρθεση όρισε τι και για ποιον είναι «καλό», τι και για ποιον είναι «κακό». Αν επισκεφθείτε σήμερα τον Μαραθώνα, τέσσερα μόλις χρόνια μετά, θα διαπιστώσετε ότι και το οικοσύστημα παραβιάστηκε και τα έργα για το «καλό» του ανθρώπου κείνται σε έρημα και θλιβερά ερείπια...

Αυτή η ιδεολογία του αποχωρισμού του ανθρώπου από το οικοσύστημά του και την Ιστορία του και την αντιπάρθεσή του είναι σήμερα κυρίαρχη σε όλον τον κόσμο. Είναι η ιδεολογία της Ανάπτυξης με φανατική λαϊκή υποστήριξη σε ολόκληρο τον κόσμο. Ιδιαίτερα στον υποανάπτυκτο, όπου από την ανάπτυξη περιμένουν τη σωτηρία από την πείνα, τις αρρώστιες και τη φτώχεια. Παντού, σε όλες τις χώρες η Ανάπτυξη προκαλεί τεράστιες και παγκοσμιοποιημένες καταστροφές στα οικοσυστήματα ολόκληρου του πλανήτη, απειλεί άμεσα πλέον και με επιταχυνόμενο ρυθμό τη ζωή στον πλανήτη, αλλά ταυτόχρονα η ανάπτυξη είναι μονόδρομος στη ζωή των ανθρώπων. Θα έλεγε κανείς ότι είναι μία κοσμολογικών διαστάσεων βιωματική αντινομία, χωρίς διέξοδο, αλλά παντοδύναμη.

Μερικοί θα υποστηρίξουν ότι τα χαρακτηριστικά αυτά ανήκουν στον καπιταλιστικό κόσμο. Μεγάλο λάθος. Η ανεμπόδιση από κοινωνικές αντινομίες αξιοποίηση των φυσικών πόρων για την Ανάπτυξη είναι βασική αντίληψη του Μαρξ και κυρίαρχη πραγματικά στη Σοβιετική Ένωση, όπου προκάλεσε βιβλικές καταστροφές σε βάρος του φυσικού περιβάλλοντος.

Αντιλαμβάνεται κανείς εύκολα πόσο δύσκολο και αντιφατικό είναι να μετατρέψει την ιδεολογία της για το «καλό» και το «κακό» σε συγκεκριμένη πολιτική ανάπτυξης. Σε όλες τις χώρες το οικολογικό κίνημα ζει μέσα σ' αυτό το αδιέξοδο. Πιστεύω ότι αυτός είναι ο λόγος που, για την ώρα, παραμένει στο επίπεδο της ιδεολογικής διαμαρτυρίας και της περιθωριακής αντιπολίτευσης. Και ίσως σ' αυτό το επίπεδο, ως διαμαρτυρία και αντιπολίτευση, είναι πιο χρήσιμο. Σε όσες χώρες κατόρθωσε να συμμετάσχει στη διακυβέρνηση αναγκάστηκε να συμβιβαστεί, να νοθεύσει την ιδεολογία του και σχεδόν να ταυτισθεί με τη μεταρρυθμιστική σοσιαλδημοκρατία.

Πιστεύω ότι το σημαντικότερο αποτέλεσμα αυτού του συμβιβασμού είναι η λεγόμενη «βιώσιμη ανάπτυξη». Προσωπικά ομολογώ ότι δεν μπόρεσα ποτέ να την καταλάβω. Υποθέτω ότι εννοούν μια λιγότερο επιθετική εναντίον του φυσικού περιβάλλοντος ανάπτυξη που θα τροφοδοτείται από βιώσιμους φυσικούς πόρους. Αλλά ποιος από τους φυσικούς πόρους μπορεί να θεωρηθεί σήμερα βιώσιμος; Ούτε καν ο χώρος, ο αέρας και το κλίμα! Φοβάμαι ότι είναι μια εγκεφαλική κατασκευή που αγνοεί παντελώς τις σημερινές συνθήκες της ανάπτυξης, τον ανταγωνισμό, τις ανάγκες και τη ραγδαία ανάπτυξη των αναγκών.

Φοβάμαι ότι η μόνη ελπίδα που μας μένει είναι η Οικολογία ως θετική επιστήμη και νομική ρύθμιση. Πολλοί πιστεύουν ότι η νομική επιστήμη είναι σε θέση να ρυθμίσει σταθερά το σύνολο των σχέσεων μεταξύ ανθρωπίνων δραστηριοτήτων και του φυσικού περιβάλλοντος. Στην Ελλάδα βαθύς γνώστης και δραστήριος οπαδός αυτής της άποψης είναι ο πρώην πρόεδρος του Ε΄ Τμήματος του Συμβουλίου της Επικρατείας, Μ. Δεκλερής. Οφείλουμε πράγματι να ομολογήσουμε ότι αυτού του είδους νομικές ρυθμίσεις, αυτές που σε κάθε οικολογική καταστροφή διαπιστώνουμε πόσο μας λείπουν, είναι οι πρώτες, αν όχι οι μόνες, που μπορεί να εφαρμόσει ως οικολογική πολιτική μια κυβέρνηση. Αυτό το νομικό πλαίσιο προστασίας του περιβάλλοντος είναι εξαιρετικά ατελές στη χώρα μας και ευθύνονται όλες οι κυβερνήσεις. Καμιά κυβέρνηση δεν είχε αυτή την αμυντική οικολογική πολιτική. Αυτή και ένα εξειδικευμένο Υπουργείο Περιβάλλοντος είναι το πρώτο οικολογικό αίτημα.

Η Οικολογία ως θετική επιστήμη μελετάει τα οικοσυστήματα και τους κινδύνους από την παραβίαση της λειτουργίας τους. Τη ζούμε καθημερινά, όταν μας προειδοποιεί για τον κίνδυνο βιβλικών καταστροφών που διατρέχουμε. Αν το καλοσκεφθούμε μόνο από τις επιστημονικές και τεχνολογικές εξελίξεις περιμένουμε κάποια σωτηρία από την οικολογική καταστροφή... Η Οικολογία είναι ακόμη περιθωριακό, ιδεολογικό κίνημα, μη συμβατό με την τρέχουσα πολιτική. Δεν ξέρουμε αν ποτέ εξελιχθεί σε πολιτική. Διαγράφει ακραία όρια ζωής και σκέψης πάνω στον πλανήτη. Μας είναι χρήσιμη έστω και έτσι ή μόνο έτσι.

Το άρθρο δημοσιεύθηκε στην Εφημερίδα «Καθημερινή» στις 8 Ιουλίου 2007, σ. 4.